

Statsforvalteren i Oslo og Viken

Endelig tilsynsrapport

Skolemiljø

Oslo kommune - Majorstuen skole

Sammendrag

Statsforvalteren gjennomfører tilsyn med Oslo kommune. Temaet for tilsynet er skolemiljø. Tilsynet er en del av felles nasjonalt tilsyn 2018-2021.

Hovedpunkter i tilsynet er:

- plikten til å følge med og gripe inn, varsle, undersøke og sette inn tiltak ved mistanke eller kjennskap til at en elev ikke har et trygt og godt skolemiljø
- plikten til å gjennomføre, evaluere og tilpasse tiltak

Det overordnede formålet med tilsynet er å kontrollere om kommunen oppfyller kravene i regelverket når det gjelder skolens aktivitetsplikt for å sikre at elevene har et trygt og godt skolemiljø.

Avdekkede lovbrudd

Kommunen må sørge for at skolen oppfyller plikten til å følge med og gripe inn, varsle, undersøke og sette inn tiltak ved mistanke eller kjennskap til at en elev ikke har et trygt og godt skolemiljø. Kommunen må i den forbindelse se til at skolen:

- Sørger for at ansatte har kompetanse til å gjenkjenne tegn på at en elev ikke har et trygt og godt skolemiljø.
- Sikrer at alle ansatte følger med på om den enkelte eleven har et trygt og godt skolemiljø.
- Sikrer at alle ansatte er kjent med hvilke forhold rundt eleven som kan gjøre eleven særsilt sårbar, og at alle ansatte følger spesielt godt med på de særsilt sårbare elevene.
- Dokumenterer hva den gjør for å følge med.
- Sørger for at ansatte har kompetanse til å gripe inn mot krenkelser som for eksempel utestenging, isolering, baksnakking, mobbing, vold, diskriminering og trakassering.
- Sørger for at alle som jobber på skolen griper inn mot krenkelser dersom det er mulig.
- Dokumenterer hvordan den griper inn i sakene.
- Gir eleven beskjed om at rektor vil bli varslet om saken, med mindre dette hindrer at det kan varsles raskt nok.
- Dokumenterer hva den gjør for å oppfylle plikten til å varsle rektor i sakene på en måte som ivaretar informasjonssikkerheten til eleven.
- Avklarer hvilke saker som de ansatte skal varsle om straks og hvor raskt de skal varsle om andre saker.
- Sørger for at alle ansatte varsler rektor så raskt som saken tilsier det.
- Bestemmer en fremgangsmåte som sikrer at skolen undersøker sakene tilstrekkelig grundig, herunder alltid få fram fakta om situasjonen, bakgrunnen for elevens opplevelse og hva i elevens omgivelser som påvirker hvordan eleven opplever skolemiljøet.
- Følger opp at de ansatte bruker fremgangsmåten for hvordan saker skal undersøkes.
- Dokumenterer hva den gjør for å undersøke sakene.
- Sikrer at det settes inn egnede tiltak dersom en elevs rett til et trygt og godt skolemiljø ikke er oppfylt.

- Sikrer at eleven får uttale seg om hva som skal være innholdet i aktivitetsplanen.
- Dokumenterer at den tar stilling til elevens beste i sakene.

Kommunen må sørge for at skolen oppfyller plikten til å gjennomføre, evaluere og tilpasse tiltak. Kommunen må i den forbindelse se til at skolen:

- Lager en skriftlig plan (aktivitetsplan) i tråd med kravene i § 9 A-4 sjettede ledd når det gjelder hvilket problem som skal løses og når tiltaket skal gjennomføres.
- Etablerer en praksis der eleven og foreldrene som saken gjelder, får aktivitetsplanen fra skolen når de ber om den.
- Følger opp at tiltak blir gjennomført slik som beskrevet i aktivitetsplanen.
- Sørger for at skolen tilpasser tiltakene basert på informasjonen om hvordan de har virket.
- Dokumenterer at de gjennomfører tiltak i tråd med planen.
- Bestemmer en fremgangsmåte som sikrer at skolen alltid innhenter tilstrekkelig informasjon om hvordan tiltakene har virket, inkludert elevens syn på hvordan tiltakene har virket, og hvilke endringer eleven ønsker.
- Informerer elever og foreldre om at de kan melde saken sin til statsforvalteren dersom de mener at skolen ikke oppfyller aktivitetsplikten.

Status på rapporten og veien videre

Kommunen har mottatt en foreløpig tilsynsrapport og har uttalt seg innen fristen. Vi fatter nå vedtak med pålegg om retting. Kommunen har rettefrist til **31. mai 2021**.

Innholdsfortegnelse

Sammendrag	2
1 Innledning.....	5
1.1 Kort om Majorstuen skole - Oslo kommune.....	5
1.2 Tema for tilsynet.....	5
1.3 Om gjennomføringen av tilsynet.....	6
2 Plikten til å følge med, gripe inn, varsle, undersøke og sette inn tiltak ved mistanke eller kjennskap til at en elev ikke har et trygt og godt skolemiljø	6
2.1 Rettslig krav 1: Plikten til å følge med på om elevene har et trygt og godt skolemiljø (RefLex 1.2 – 1.8).....	7
2.2 Rettslig krav 2: Plikten til å gripe inn mot krenkelser dersom det er mulig (RefLex 1.9 – 1.11)	11
2.3 Rettslig krav 3: Plikten til å varsle rektor (RefLex 1.12 – 1.17).....	12
2.4 Rettslig krav 4: Plikten til å undersøke alle saker (RefLex 1.19 – 1.23).....	16
2.5 Rettslig krav 5: Plikten til å sette inn egnede tiltak (RefLex 1.25 – 1.28).....	19
3 Plikten til å gjennomføre, evaluere og tilpasse tiltak	22
3.1 Rettslig krav 6: Plikten til å utarbeide en skriftlig plan (RefLex 3.2 og 3.3).....	22
3.2 Rettslig krav 7: Plikten til å gjennomføre, evaluere og tilpasse tiltakene (RefLex 3.4 – 3.9)	23
4 Statsforvalterens reaksjoner.....	28
4.1 Pålegg om retting	28
4.2 Oppfølging av påleggene.....	29
5 Kommunen har rett til å klage.....	30
6 Dokumenter	32

1 Innledning

Statsforvalteren fører tilsyn med offentlige skoler, jf. opplæringsloven § 14-1 første ledd, jf. kommuneloven kapittel 30.

I tilsyn kontrollerer vi om skolene oppfyller opplæringsloven med forskrifter.

Dersom Oslo kommune og Majorstuen skole ikke følger regelverket, kan vi pålegge retting.

Det er kommunen som har det overordnede ansvaret for at kravene i opplæringsloven blir overholdt, jf. kommuneloven § 25-1. Vi gir derfor eventuelle pålegg i tilsynet til kommunen som har ansvaret for at skolen retter opp brudd på regelverket.

Våre tilsyn er offentlig myndighetsutøvelse, noe som innebærer at vi skal gjennomføre tilsynet i samsvar med reglene i forvaltningsretten og offentlighetsloven. I tilsynet behandler vi personopplysninger. Les mer om vår behandling av personopplysninger på [www.udir.no/regelverk-og-tilsyn/](http://www.udir.no/regelverk-og-tilsyn/tilsyn/).

1.1 Kort om Majorstuen skole - Oslo kommune

Majorstuen skole er en offentlig barne- og ungdomsskole i Oslo kommune. Skolen har 924 elever fordelt på 1. til 10. trinn. Skolen har 83 lærere fordelt på 82,95 årsverk til undervisning (tall fra GSI fra november 2020). Oslo kommune har totalt 694 086 innbyggere (per 2. kvartal 2020, tall fra SSB), hvorav 65 217 var elever i grunnskolen (tall fra GSI fra november 2020). Oslo kommune har 147 grunnskoler hvorav 30 skoler er rene ungdomsskoler (tall fra skoleporten juni 2020).

1.2 Tema for tilsynet

Felles nasjonalt tilsyn på opplæringsområdet 2018-2021 omfatter følgende temaer: skolens arbeid med elevenes utbytte av opplæringen, skolebasert vurdering, tidlig innsats, spesialundervisning, skolemiljø, grunnskoleopplæring for voksne og videregående opplæring for voksne.

Temaet for dette tilsynet er skolemiljø, jf. kap. 9 A.

- skolens aktivitetsplikt for å sikre at elevene har et trygt og godt skolemiljø:
 - plikten til å følge med, gripe inn, varsle, undersøke og sette inn tiltak ved mistanke eller kjennskap til at en elev ikke har et trygt og godt skolemiljø, jf. opplæringsloven § 9 A-4
 - plikten til å gjennomføre, evaluere og tilpasse tiltak, jf. opplæringsloven § 9 A-4

Vi har vurdert syv rettslige krav. Vi har ikke sett på hvordan kommunen oppfyller andre krav i regelverket.

Formålet med tilsynet er å kontrollere om kommunen oppfyller kravene i regelverket knyttet til skolemiljø, og slik bidra til økt rettssikkerhet for elevene.

1.3 Om gjennomføringen av tilsynet

Statsforvalteren åpnet tilsyn med Oslo kommune i brev av 03.09.2020. Kommunen ble pålagt å levere dokumentasjon til oss. Vi har fått dokumentasjon for å gjennomføre tilsynet. I dette tilsynet har vi benyttet Utdanningsdirektoratets system for egenvurdering, RefLex, som informasjonsgrunnlag. RefLex er utfylt av lærere på tre av skolens trinn og av skolens ledelse.

Etter at skolens ansatte hadde besvart relevante spørsmål i RefLex, og de var sendt til oss den 26.10.2020, vurderte vi at svarene ikke var tilstrekkelige. Vi mente at det var behov for at de ansatte ga mer utfyllende og begrunnede svar inkludert muligheten til å legge ved relevant dokumentasjon, og satt frist for dette til den 04.11.2020. Vi mottok svarene innen fristen.

Skolen har oppgitt at de hadde et bestemt antall skolemiljø saker i perioden fra 01.07.2020 og fram til tidspunktet for utsending av tilsynsvarselet.

Statsforvalteren mottok dokumentasjon i elevsakene den 20.10.2020. Vi vurderte at det muligens manglet dokumentasjon, og ba skolen undersøke om det fantes ytterligere dokumentasjon i elevsakene. Vi fikk muntlig tilbakemelding om at skolen også hadde dokumentasjon i form av logg i elevmappene, men at dette var omfattende informasjon, og at det ikke var i et slikt format at det kunne sendes til Statsforvalteren.

Statsforvalterens vurderinger og konklusjoner i denne rapporten er basert på den skriftlige dokumentasjonen vi har mottatt i RefLex og dokumentasjonen til et tilfeldig utvalg av skolemiljø saker. For oversikt over dokumenter som inngår i dokumentasjonsgrunnlaget, se 6. *Dokumenter.*

Vi sendte foreløpig tilsynsrapport til kommunen den 14.12.2020. I den presenterte vi våre foreløpige vurderinger og konklusjoner. Kommunen har kommentert innholdet i den foreløpige rapporten og sendt inn ytterligere dokumentasjon innen fristen den 11.02.2021. Vi har behandlet en kommentar under det aktuelle temaet og gjort noen mindre endringer i teksten. Vi fatter nå vedtak med pålegg om retting.

2 Plikten til å følge med, gripe inn, varsle, undersøke og sette inn tiltak ved mistanke eller kjennskap til at en elev ikke har et trygt og godt skolemiljø

Aktivitetsplikten er beskrevet i opplæringsloven § 9 A-4.

Rektor har ansvar for at skolen jobber kontinuerlig og systematisk for å fremme helsen, miljøet og tryggheten til elevene, slik at plikten til å følge med og gripe inn, varsle, undersøke og sette inn

tiltak ved mistanke om eller kjennskap til at en elev ikke har et trygt og godt skolemiljø blir oppfylt, jf. opplæringsloven § 9 A-3.

2.1 Rettslig krav 1: Plikten til å følge med på om elevene har et trygt og godt skolemiljø (RefLex 1.2 – 1.8)

Alle som jobber på skolen, skal være oppmerksomme på forhold eller oppførsel som kan tyde på at en elev ikke har et trygt og godt skolemiljø. Skolen skal følge spesielt godt med på sårbare elever. Skolen må skaffe seg informasjon fra elevene om hvordan de opplever skolemiljøet. Det er elevenes egne subjektive opplevelse av skolemiljøet som er avgjørende. Skolen skal dokumentere hvordan den følger med. Rektor skal sikre at alle som jobber på skolen vet at de skal følge med, og følge opp at det blir gjort.

Statsforvalterens undersøkelser

Har alle som jobber på skolen, kunnskap om at det er elevens subjektive opplevelse som avgjør om eleven har et trygt og godt skolemiljø? (RefLex 1.2 og 1.3)

Ta utgangspunkt i elevens subjektive opplevelse av skolemiljøet

Rektor og alle ansatte svarer ja på at de tar utgangspunkt i elevens subjektive opplevelse av situasjonen når de skal vurdere om eleven har et trygt og godt skolemiljø. De ansatte svarer blant annet at de alltid gjennomfører samtaler med elevene for å oppklare og for å få elevens opplevelse av situasjonen.

Statsforvalteren har mottatt dokumentasjon i et gitt antall elevsaker. Dokumentasjonen viser aktivitetsplaner i elevsakene og «Tips til å undersøke miljøet», som skolen bruker for å dokumentere og få informasjon om elevenes opplevelse av skolemiljøet. Dokumentet «Mal for aktivitetsplan» har et felt «Hva sier eleven», der ansatte kan skrive det eleven selv har sagt.

Kjennetegn på at en elev ikke har et trygt og godt skolemiljø

Rektor og de fleste ansatte svarer ja på spørsmålet om de ansatte har fått opplæring i hvordan de kan gjenkjenne tegn på at eleven ikke har et trygt og godt skolemiljø. Rektor påpeker blant annet at skolen gjennom eksterne foredragsholdere har fått kunnskap om det psykososiale læringsmiljøet og de ansattes rolle i arbeidet, men at dette må forankres i skolens planer og rutiner. Noen av de ansatte svarer at de har funnet ressurser og skjemaer, men at de ikke har fått kjennskap til dette tidligere. Andre ansatte trekker frem eksterne og interne foredragsholdere om temaet, mens andre igjen sier de ikke har fått noen opplæring i å gjenkjenne tegn på at en elev ikke har det trygt og godt på skolen.

Dokumentasjonen vi har mottatt fra skolen viser at kapittel 9 A i opplæringsloven var tema i forbindelse med planleggingsdagene for de ansatte i august. Vi har også mottatt dokumentasjon på at eksterne foredragsholdere har hatt presentasjoner om blant annet inkluderende læringsmiljø. Utover dette har Statsforvalteren blant annet mottatt dokumentet «Rutine vedr. Elevenes rett til et godt skolemiljø». I dette dokumentet er det vist til tidligere kapittel 9a i opplæringsloven om retten til et godt fysisk og psykososialt miljø, som var gjeldende fram til 1. august 2017. Det samme gjelder for dokumentet «Lokale planer for oppfølging av elever».

Statsforvalterens vurderinger

Alle som jobber på skolen, skal ha eller få kunnskap om at det er elevens subjektive opplevelse som avgjør om eleven har et trygt og godt skolemiljø. Alle skal videre ha eller få kompetanse til å gjenkjenne tegn på at en elev ikke har det trygt og godt på skolen.

I dokumentasjon fra alle elevsakene som Statsforvalteren har mottatt, ser vi at elevens subjektive opplevelse om situasjonen eller den konkrete hendelsen kommer frem, selv om denne redegjørelsen er svært kort.

Statsforvalteren vurderer at svarene i RefLex viser at de ansatte har kunnskap og kompetanse om at det er elevens subjektive opplevelse som avgjør om eleven har et trygt og godt skolemiljø.

De ansatte gir forskjellige svar i RefLex. Noe av dokumentasjonen som de ansatte har funnet fram til er fra tre år tilbake. Statsforvalteren vurderer at når ansatte må lete fram dokumentasjon, er det ikke sannsynliggjort at de i tilstrekkelig grad har fått opplæring i hvordan gjenkjenne tegn på hvordan elevene har et trygt og godt skolemiljø.

Skolen bør oppdatere dokumentene «Rutiner vedr. Elevens rett til et godt skolemiljø» og «Lokale planer for oppfølging av elever» slik at innholdet blir i henhold til gjeldende regelverk for skolemiljø i opplæringsloven kapittel 9 A.

Statsforvalterens undersøkelser

Sikrer rektor at alle som jobber på skolen, følger med på om elevene har et trygt og godt skolemiljø, og at de følger spesielt godt med på elever med en særskilt sårbarhet? (RefLex 1.4, 1.5, 1.6, 1.7 og 1.8)

Følge med på at en elev ikke har et trygt og godt skolemiljø

I RefLex svarer rektor og alle ansatte ja på spørsmål om de alltid følger med på om den enkelte eleven har et trygt og godt skolemiljø. Rektor svarer imidlertid at det ikke er forankret i faste rutiner for skolen, noe som også påpekes av enkelte ansatte. De ansatte svarer blant annet at dette er et ansvar som i hovedsak ligger hos kontaktlærerne. De følger med på hvordan elevene har det gjennom elevundersøkelser, sosiogram, elevsamtaler og utviklingssamtaler. Det gjennomføres også samtaler mellom sosialpedagog og miljøarbeider om elevene.

Dokumentasjonen vi har mottatt i RefLex viser at skolen ved bruk av dokumentet «Tips til å undersøke miljøet», kan få kjennskap til hvordan elevene har det. Dokumentasjonen viser videre at de ansatte skal varsle til nærmeste leder dersom de har mistanke om eller kjennskap til at en elev ikke har det bra på skolen. Statsforvalteren har imidlertid ikke mottatt dokumentasjon som viser at skolen har rutiner for inspeksjon eller observasjoner av elevene.

Den mottatte elevdokumentasjonen viser at de ansatte varsler til nærmeste leder dersom de har mistanke om eller kjennskap til at en elev ikke har det godt på skolen, og at denne informasjonen i hovedsak kommer fra elevens foreldre.

I dokumentasjonen vi har mottatt er det ett eksempel på elevsamtale, men ingen eksempler på bruk av elevundersøkelser, sosiogram, og utviklingssamtaler.

Følge spesielt godt med på ekstra sårbare elever

Rektor svarer nei på spørsmål om hun har sørget for at alle som jobber på skolen er kjent med hvilke forhold rundt eleven som kan gjøre eleven særskilt sårbar. De ansatte svarer imidlertid ja på spørsmålet, og sier blant annet at særskilt sårbare elever var i fokus i tema tiden i den første skoleuka, i tillegg til at eksterne foredragsholdere snakket om sårbare elever for ansatte på skolen.

Ut fra dokumentasjonen i RefLex kan vi se at barn med særskilt sårbarhet har vært tema på noen foredrag for ansatte på skolen.

På spørsmål om alle på skolen følger ekstra godt med på elever som er særskilt sårbar, svarer rektor og alle ansatte ja. Rektor utdyper sitt svar og informerer om at miljøterapeuter og sosiallærere samarbeider tett med ledere og lærere når det gjelder de sårbare elevene. Hun påpeker imidlertid at det ikke foreligger en enhetlig praksis og rutiner på dette. De ansatte sier blant annet at de følger ekstra med på de sårbare elevene ved observasjoner i timene og friminuttene, og gjennom spesialpedagoger som i enkelte tilfeller er satt inn for å trygge elevene.

I dokumentasjonen vi har mottatt i elevsakene er det ingen beskrivelser av at skolens ansatte følger ekstra godt med på de sårbare elevene.

Innhente informasjon fra elevene og dokumentere hvordan følge med

Når det kommer til spørsmålet om det innhentes informasjon om hvordan elevene generelt opplever skolemiljøet, og om det dokumenteres hva som blir gjort for å følge med på om elevene har et trygt og godt skolemiljø, så svarer rektor og de ansatte ja. Rektor informerer om at det gjennomføres trivselsundersøkelser og elevundersøkelser, og at de har brukerundersøkelser for foreldre i skolen og på AKS. Det blir videre dokumentert hvordan elevene har det gjennom en logg, der bekymringer rundt om en elev har det trygt og godt noteres ned.

De ansatte tilføyer at de blant annet gjennom elevråd, klassens time, en postkasse for tanker og ønsker kan få informasjon om elevenes opplevelse av skolemiljøet. Noen ansatte påpeker imidlertid at det er individuelt hva kontaktlærerne gjør for å innhente informasjon om hvordan elevene har det, og at dette er opp til hver enkelt lærer. Det trekkes frem at det dokumenteres hva som blir gjort for å følge med på hvordan elevene har det gjennom en privat logg, men at det også kan dokumenteres i e-poster, møtereferater og referater fra elevsamtaler og utviklingssamtaler. De ansatte påpeker videre at det mangler faste rutiner for slik dokumentasjon.

Av den dokumentasjonen som de ansatte viser til, har Statsforvalteren mottatt ett eksempel på logg og ett eksempel på elevsamtale.

Statsforvalterens vurderinger

Alle som jobber på skolen, skal ha eller få kompetanse til å gjenkjenne hvilke forhold rundt en elev som kan gjøre eleven særskilt sårbar. Skolen skal også innhente informasjon om hvordan elevene generelt opplever skolemiljøet, og den skal dokumentere hva som blir gjort for å følge med på om elevene har et trygt og godt skolemiljø.

Statsforvalteren vurderer at elevundersøkelser, sosiogram, elevsamtaler og utviklingsamtaler kan være egnet til å følge med på hvordan elevene har det på skolen. Da vi har mottatt lite dokumentasjon som viser hvordan skolen følger med på elevene, og varslene som regel er basert på foresattes meldinger til skolen om skolemiljø, vurderer vi at skolen ikke har sannsynliggjort at alle ansatte følger med på om elevene har det trygt og godt på skolen.

Dokumentasjonen fra skolen viser at skolen ikke har tilstrekkelig med rutiner, informasjon eller veiledning til de ansatte når det gjelder særskilt sårbare elever. Basert på elevdokumentasjonen og rektors svar i RefLex, vurderer Statsforvalteren at skolen ikke har sannsynliggjort at alle ansatte har kjennskap til hvilke forhold rundt en elev som kan gjøre eleven særskilt sårbar.

Ut fra redegjørelsene i RefLex vurderer Statsforvalteren at skolen i noen grad følger ekstra godt med på de elevene de har kjennskap til at er ekstra sårbare. Ettersom vi vurderer at ikke alle ansatte på skolen har fått opplæring i hva som kjennetegner en særskilt sårbar elev, mener vi at det ikke er sannsynliggjort at alle som jobber på skolen følger ekstra godt med på de særskilt sårbare elevene.

Statsforvalteren vurderer at de metodene som skolens ansatte svarer at de bruker for å følge med på elevene, er egnet til å oppfylle kravet om å innhente informasjon om hvordan elevene generelt har det på skolen. Statsforvalteren anbefaler likevel at skolen utarbeider faste rutiner for dokumentasjon på hva som blir gjort for å følge med på om elevene har det trygt og godt på skolen.

Statsforvalteren anbefaler at skolen utarbeider skriftlige rutiner for inspeksjons- eller observasjonsordninger dersom dette ikke finnes, og at rutineene gjøres kjent og tilgjengelig for alle ansatte på skolen.

Statsforvalterens konklusjon

Skolen tar utgangspunkt i elevens egen subjektive opplevelse av skolemiljøet. Skolen skaffer seg videre informasjon om hvordan elevene generelt opplever skolemiljøet.

Rektor har imidlertid ikke gitt alle som jobber på skolen, kompetanse slik at de kan gjenkjenne tegn på at en elev ikke har et trygt og godt skolemiljø. Rektor sikrer ikke at alle som jobber på skolen følger med på om elevene har et trygt og godt skolemiljø, og at de ansatte følger spesielt godt med på elever som kan være særskilt sårbare. Statsforvalteren vurderer at det ikke er sannsynliggjort at skolen dokumenterer hvordan den følger med på elevene.

Lovkravet er ikke oppfylt.

2.2 Rettslig krav 2: Plikten til å gripe inn mot krenkelser dersom det er mulig (RefLex 1.9 – 1.11)

Plikten til å gripe inn handler om umiddelbart å stanse negativ oppførsel, for eksempel ved å bryte opp en slåsskamp eller stanse en utfrysningssituasjon. Alle som jobber på skolen, skal ha nulltoleranse mot krenkelser som for eksempel utestenging, isolering, baksnakking, mobbing, vold, diskriminering og trakassering. Skolen skal dokumentere hvordan den griper inn. Rektor skal sørge for at alle som jobber på skolen griper inn mot krenkelser.

Statsforvalterens undersøkelser

Sørger rektor for at alle som jobber på skolen, griper inn mot krenkelser som for eksempel utestenging, isolering, baksnakking, mobbing, vold, diskriminering og trakassering, dersom det er mulig? (RefLex 1.9 – 1.11)

Kompetanse til å gripe inn mot krenkelser

Rektor svarer nei i RefLex på om alle som jobber på skolen er kjent med hvordan de skal gripe inn mot krenkelser som for eksempel utestenging, isolering, baksnakking, mobbing, vold, diskriminering og trakassering. Rektor påpeker at hun har fått tilbakemelding på at flere ansatte er usikre når de står i vanskelige situasjoner og at en kompetanseheving er ønskelig. Blant de ansatte er det noen som svarer ja og noen som svarer nei på spørsmålet. Det blir blant annet trukket frem at det har blitt gjennomført ulike forelesninger og gruppeoppgaver på temaet. Andre oppfatter at de ikke har fått noen opplæring i hvordan de skal utøve nulltoleranse og stanse vold og mobbing av elever.

Det fremgår ikke av dokumentasjonen i RefLex at de ansatte har fått opplæring i hvordan de skal gripe inn ved oppståtte hendelser mellom elevene, det være seg voldsendelser, eller andre typer krenkelser.

Dokumentere situasjoner der ansatte griper inn mot krenkelser

På spørsmålet om alle som jobber på skolen alltid griper inn mot krenkelser som for eksempel utestenging, isolering, baksnakking, mobbing, vold, diskriminering og trakassering, svarer rektor nei. Rektor trekker frem at noen av de ansatte er usikre, og at de på grunn av manglende kompetanse kommer til kort når hendelser oppstår. De ansatte svarer ja på spørsmålet, og skriver blant annet at de griper inn når krenkelser oppstår og at de følger opp sakene ved samtaler. Når det kommer til om skolen dokumenterer situasjoner der en som jobber på skolen griper inn mot krenkelser, så svarer alle ansatte nei. Rektor svarer ja, men hun påpeker at det ikke er en enhetlig praksis på dette.

Dokumentasjon viser ikke at det er beskrevet tilfeller der de ansatte har grepet inn.

Statsforvalterens vurdering

Statsforvalteren mener det ikke er sannsynliggjort at rektor har sørget for at alle ansatte er kjent med hvordan de skal gripe inn mot krenkelser som isolering, baksnakking, og fysisk vold.

Det er videre Statsforvalterens vurdering at skolen ikke har fanget opp at plikten til å gripe inn er en aktiv handling som skjer umiddelbart, og er rettet mot å stoppe en situasjon som pågår og som er forholdsvis akutt. Plikten til å gripe inn er knyttet til krenkelser som den ansatte selv er vitne til og som fortsatt pågår, jf. Prop. 57 L (2016-2017) s. 22 og 76.

Det foreligger ingen beskrivelse av situasjoner i svarene eller i dokumentasjonen som viser at ansatte har grepet inn ved for eksempel å bryte opp en slåsskamp eller en annen fysisk krenkelse, stanse en utfrysningssituasjon, eller stanse og irettesette elever som krenker andre elever verbalt, jf. Prop. 57 L (2016-2017) s. 76. Det er Statsforvalterens vurdering at skolen ikke dokumenterer hvordan den griper inn, og rektor forsikrer seg ikke om at alle griper inn mot krenkelser.

Kommunens tilbakemelding på foreløpig rapport

Kommunen mener at det er uklart hva som er bakgrunnen for at det står i rapporten at Majorstuen skole ikke har fanget opp at plikten til å gripe inn er en aktiv handling som skjer umiddelbart, og er rettet mot å stoppe en situasjon som pågår og som er forholdsvis akutt. Kommunen ønsker en nærmere begrunnelse for dette.

Statsforvalterens vurdering etter kommunens tilbakemelding på foreløpig rapport

Statsforvalteren mener at det som er selve kjennetegnet for plikten til å gripe inn, er at handlingen skal skje umiddelbart og at den er rettet mot å stoppe en situasjon som pågår og er forholdsvis akutt. Det er i lovens forarbeider understreket at rektor, som en del av det systematiske arbeidet ved skolen, skal sørge for både at de ansatte kjenner til plikten å gripe inn, og i tillegg at de har kompetanse om hvordan det skal gjøres. Svarene i RefLex, fra blant annet rektor, sammen med den dokumentasjonen som vi har mottatt, viser at de ansatte ikke i tilstrekkelig grad har fått kompetanse i hvordan det bør gripes inn.

Statsforvalteren opprettholder sin konklusjon.

Statsforvalterens konklusjon

Rektor har ikke sørget for at alle som jobber på skolen, har kompetanse til å gripe inn mot krenkelser som for eksempel utestenging, isolering, baksnakking, mobbing, diskriminering og trakassering. Rektor sikrer derfor ikke at alle griper inn mot krenkelser. Skolen dokumenterer ikke hvordan den griper inn mot krenkelser.

Lovkravet er ikke oppfylt.

2.3 Rettslig krav 3: Plikten til å varsle rektor (RefLex 1.12 – 1.17)

Plikten til å varsle rektor gjelder all mistanke om eller kjennskap til at en elev ikke har et trygt og godt skolemiljø. Tilsvarende gjelder tilfeller der en elev sier ifra om at han eller hun ikke opplever skolemiljøet som trygt og godt.

Å ha en mistanke vil si å ha en følelse av eller antagelse om at eleven ikke har det trygt og godt på skolen. Saken bestemmer hvor raskt rektor må få varsel.

Rektor skal varsle skoleeieren om alvorlige tilfeller. Dette kan gjelde saker der krenkelsene er særlig voldelige eller integritetskretnkende, eller der skolen over noe tid ikke har klart å løse en sak. Rektor skal sikre at alle som jobber på skolen vet at de skal varsle, og følge opp at det blir gjort. Skolen skal dokumentere det den gjør for å varsle.

Statsforvalterens undersøkelser

Sikrer rektor at alle som jobber på skolen, varsler rektor dersom de får mistanke om eller kjennskap til at en elev ikke har et trygt og godt skolemiljø? (RefLex 1.12 – 1.14)

Blir rektor varslet

Rektor svarer ja i RefLex på spørsmålet om alle som jobber på skolen varsler rektor dersom de får mistanke om eller kjennskap til at en elev ikke har et trygt og godt skolemiljø. Blant de ansatte er det noen som svarer ja, mens andre svarer nei på dette spørsmålet. Både rektor og de ansatte trekker frem at praksis på skolen er at de ansatte varsler til nærmeste leder eller til sosiallærer.

I dokumentet «Lokale planer for oppfølging av elever» står det at de ansatte skal varsle sosiallærere eller inspektører dersom det er forhold som må følges opp. Dokumentasjonen vi har mottatt i RefLex og i elevsakene viser at det i hovedsak er foresatte som har meldt ifra til skolen om at deres barn ikke har et trygt og godt skolemiljø. I en sak ble varselet gitt av en ansatt ved skolen og eleven selv, i en annen sak ble varselet gitt av en ansatt ved skolen, mens det i to andre saker ble varslet av ansatte ved AKS i tillegg til elevens foresatte.

Får eleven beskjed om at rektor blir varslet

Når det gjelder spørsmålet om eleven alltid får beskjed om at rektor kommer til å bli varslet om saken, med mindre dette hindrer at varslingen kan skje raskt nok, svarer rektor og flere av de ansatte nei. Det blir blant annet påpekt at varslingen kun blir gitt til nærmeste leder, sosiallærer og foresatte, og at det ikke foreligger en skriftlig rutine for å varsle eleven.

Det er verken dokumentert i RefLex eller i elevsakene vi har mottatt, at eleven får beskjed om at rektor blir varslet om saken.

Dokumentere tilfeller når rektor blir varslet

Rektor svarer ja på spørsmål om skolen dokumenterer tilfeller der en som jobber på skolen varsler rektor ved mistanke om at en elev ikke har et trygt og godt skolemiljø. Det påpekes at det står i elevenes aktivitetsplan når varselet er gitt til rektor. De fleste ansatte svarer imidlertid nei på dette spørsmålet, men det trekkes blant annet frem at det opprettes en aktivitetsplan for eleven.

I elevdokumentasjonen mottatt fra skolen kan Statsforvalteren se at det er satt inn «Dato for varsling» i elevenes aktivitetsplan. Det er også et punkt med «Navn på varsler», der den som har varslet om mistanke eller kjennskap til at en elev ikke har et trygt og godt skolemiljø, er oppført.

Statsforvalterens vurderinger

Det fremgår av Prop. 57 L (2016-2017) s. 77 at rektor kan delegere bort at en annen mottar varsler om dårlig skolemiljø. Ut fra svarene i RefLex og den mottatte dokumentasjonen ser Statsforvalteren at skolen har en framgangsmåte for varsling som innebærer at rektor ikke nødvendigvis er den første til å motta varsling. Ansatte varsler ofte til sin nærmeste leder og sosiallærer, som igjen varsler rektor. Rektor er likevel ansvarlig for at varslene håndteres på en forsvarlig måte, blant annet når det gjelder informasjonssikkerhet. Statsforvalteren ser av dokumentet «Lokale planer for oppfølging av elever» at de ansatte følger opp rutinen som rektor har bestemt for varsling.

Statsforvalteren vil imidlertid presisere at terskelen for å varsle er når de ansatte fatter mistanke om at en elev ikke har det trygt og godt på skolen, og ikke først når man vurderer at en sak må følges opp.

Statsforvalteren vurderer videre at det ikke er en fast praksis for å gi eleven beskjed om at rektor vil bli varslet om saken. Skolen har derfor ikke sannsynliggjort at eleven får beskjed om at rektor vil bli varslet om saken dersom dette ikke hindrer at de ansatte kan varsle raskt nok.

Det er usikkert for Statsforvalteren om datoen for varsling i aktivitetsplanen er datoen for når rektor blir varslet eller om dette er datoen når mistanken eller kjennskapet ble videreformidlet til skolen. Basert på svarene i RefLex vurderer Statsforvalteren at dette er tidspunktet for når rektor blir varslet. Statsforvalteren anbefaler at dette tydeliggjøres bedre, for eksempel i aktivitetsplanen.

Statsforvalterens undersøkelser

Sikrer rektor at alle som jobber på skolen, varsler rektor så raskt som saken tilsier? (RefLex 1.15 og 1.16)

Om hvilke saker de ansatte skal varsle om straks, og hvor raskt de ansatte skal varsle om andre saker

På spørsmålet om rektor har avklart hvilke saker som skal varsles om straks og hvor raskt det skal varsles om andre saker, så svarer rektor ja og at skolen har en rutine på dette. Noen av de ansatte svarer ja på spørsmålet, og noen svarer nei. Det trekkes blant annet frem at temaet har blitt gjennomgått på fellessamlinger, mens andre påpeker at det trengs en avklaring på området. De ansatte viser også til rutiner for varsling ved høyt fravær.

Det går ikke fram av dokumentasjonen fra skolen hvor raskt de ansatte skal varsle rektor, eller i hvilke saker de skal varsle straks. Dette er heller ikke dokumentert i elevsakene.

Om rektor alltid blir varslet så raskt som saken tilsier

Når det kommer til spørsmålet om alle som jobber på skolen varsler rektor så raskt som saken tilsier, så svarer rektor og de fleste ansatte ja. Rektor informerer om at dette jevnlig blir tatt opp på fellesmøter med de ansatte. De ansatte trekker frem at de ikke varsler rektor, men at varslet

går til nærmeste leder eller sosiallærer. Enkelte av de ansatte påpeker at de gjør dette så fort det skjer en uønsket elevsituasjon.

Det fremgår ikke av dokumentene i RefLex eller av elevsakene at varslet er gitt så raskt som saken tilsier.

Statsforvalterens vurderinger

Det framgår av Prop. 57 L (2016-2017) s. 24 at hvor raskt en sak skal varsles til rektor, må vurderes fra sak til sak. Alvorlige saker skal varsles straks. Andre saker kan det være forsvarlig å vente litt lenger med, for eksempel til slutten av skoledagen eller til ukentlige oppsummeringer. Skolene må selv finne egne løsninger og rutiner for hvordan og når varslingen skal skje.

Svarene i RefLex tyder på at de ansatte varsler til nærmeste leder så raskt de kan. Ved at rektor ikke har bestemt i hvilke saker de ansatte skal varsle straks og hvor raskt de skal varsle rektor om andre saker, vurderer Statsforvalteren at rektor ikke får fulgt opp at alle som jobber på skolen varsler så raskt som saken tilsier.

Statsforvalterens undersøkelser

Varsler rektor skoleeieren om alvorlige tilfeller? (RefLex 1.17)

Rektor svarer ja på spørsmål om hun varsler skoleeier i alvorlige tilfeller. Det utdypes at alle alvorlige tilfeller skal varsles til varslingsmottaket i Utdanningsadministrasjonen i Oslo.

Vi har mottatt dokumentasjon i RefLex som viser skolens og kommunens rutiner for varsling til skoleeier ved alvorlige tilfeller. I dokumentet gjentas Utdanningsdirektoratets eksempler på hva som kan være alvorlige tilfeller. Ifølge rutinen skal rektor varsle skoleeier via en egen meldingsknapp, eller via en e-postadresse på «Tavla» som finnes i internsystemet for ansatte i Osloskolen.

Statsforvalterens vurderinger

Statsforvalteren kan ikke se av den mottatte dokumentasjonen at saker har vært alvorlige eller vart over noe tid uten å ha blitt løst. Statsforvalteren vurderer at skolen gjennom kommunens app og e-postadresse på «Tavla» har kunnskap om og rutine for hvordan skoleeier skal varsles dersom en alvorlig sak om skolemiljø skulle oppstå.

Statsforvalterens konklusjon

Rektor kjenner til rutinen hun skal følge for å varsle skoleeieren om alvorlige tilfeller.

Skolen har imidlertid ikke en fremgangsmåte for varsling som bestemmer hvilke saker de som jobber på skolen skal varsle rektor om straks, og hvor raskt de skal varsle om andre saker. Rektor følger ikke opp at de som jobber på skolen varsler så raskt som saken tilsier i praksis. Skolen dokumenterer ikke i tilstrekkelig grad hva den gjør for å varsle, og at eleven får beskjed om at rektor blir varslet om saken.

Lovkravet er ikke oppfylt.

2.4 Rettslig krav 4: Plikten til å undersøke alle saker (RefLex 1.19 – 1.23)

Så snart skolen får mistanke om eller kjennskap til at en elev ikke har et trygt og godt skolemiljø skal den undersøke saken nærmere.

Alle elever som er involvert i saken, har rett til å uttale seg. Skolen skal tilrettelegge og ufarliggjøre samtalen. Elevene kan ha med seg foreldrene eller andre som støtte eller få dem til å uttale seg på sine vegne.

Undersøkelsene skal få frem fakta om situasjonen, bakgrunnen for elevens opplevelse og hva i elevens omgivelser som påvirker hvordan eleven opplever skolemiljøet. Skolen må innhente nok informasjon til å avdekke hva som har skjedd, og om én eller flere elever opplever at skolemiljøet ikke er trygt og godt. Skolen skal dokumentere hvordan den undersøker saken. Rektor skal sikre at alle som jobber på skolen vet at de skal undersøke, og følge opp at det blir gjort.

Statsforvalterens undersøkelser

Sikrer rektor at skolen undersøker saken når skolen har mistanke om eller kjennskap til at en elev ikke har et trygt og godt skolemiljø? (RefLex 1.19, 1.20 og 1.23)

Alltid undersøke saken

Alle svarer ja på spørsmål om skolen alltid undersøker saken når man har mistanke om at en elev ikke har et trygt og godt skolemiljø. Rektor svarer at skolen har en rutine på dette og har vist til dokumentet «Rutine vedr. Elevenes rett til et godt skolemiljø». Videre svarer rektor at inntrykket er at det blir gjort noe ulikt, og at rutinen ikke er kjent for alle. Noen av de ansatte svarer at saker blir undersøkt på skolen, og at man har en plikt til dette, og at det blir gjort raskere undersøkelser dersom foresatte varsler skolen. Andre ansatte svarer at man antar at det blir gjort undersøkelser, samtidig som de vet at rektor undersøker saker.

Dokumentasjon viser at i alle elevsakene som Statsforvalteren har mottatt er det beskrevet hvordan saken skal bli undersøkt under feltet «Hvordan skal du undersøke saken?». I de fleste sakene har undersøkelsen bestått av samtaler med eleven selv. I noen saker er det i tillegg gjort undersøkelser ved samtale med andre elever, med foresatte, med ansatte på skolen, eller ved observasjoner.

Alltid i undersøkelse få frem fakta om situasjonen, bakgrunnen og hva i omgivelsene som påvirker elevens opplevelse av skolemiljøet

På spørsmål om undersøkelsen alltid får frem fakta om situasjonen, bakgrunnen for elevens opplevelse og hva i elevens omgivelser som påvirker hvordan eleven opplever skolemiljøet, og om eleven opplever at skolemiljøet ikke er trygt og godt, svarer rektor og et flertall av de ansatte ja i RefLex. Rektor svarer at skolen benytter forskjellige skjemaer og rutiner i forbindelse med undersøkelser, og at det er ulik praksis på skolen. Rektor viser til to skjemaer som de ansatte bruker til å undersøke en sak på 1. til 4. trinn. Flere av de ansatte svarer at det blir gjort grundige

undersøkelser for å kartlegge situasjonen. Det blir vist til at det blir gjort ved å foreta observasjoner og samtaler, og at lærerne samarbeider blant annet med sosiallærer og helsesykepleier. Noen av de ansatte svarer nei på dette spørsmålet, og begrunner dette med at mange saker er komplekse, og at det kan være vanskelig å avdekke hva som er fakta.

Dokumentasjon viser at i alle elevsakene som Statsforvalteren har mottatt er resultatet av undersøkelsene beskrevet. I dokumentasjonen til flere av elevsakene står det at undersøkelsene viste at elevens rett til et godt psykososialt skolemiljø ikke er oppfylt. I noen av elevsakene finnes det ikke opplysninger om resultatet av undersøkelsene.

Alltid høre involverte elever

På spørsmål i RefLex om involverte elever alltid blir hørt når saker undersøkes, svarer nesten alle ja. Flere av de ansatte svarer at de ansatte snakker med de involverte elevene, og rektor utdyper at det er en praksis på ungdomsskoletrinnet, mens praksisen er noe ulik på barneskoletrinnet. Noen av de ansatte svarer nei. Dette blir begrunnet med at noen elever ikke ønsker at de ansatte snakker med navngitt elever, og det må vurderes i hver enkelt sak om det er til elevens beste å snakke med alle involverte elever.

Dokumentasjon viser at i de fleste elevsakene som Statsforvalteren har mottatt, står det at undersøkelsen vil bestå av en eller flere samtaler med eleven selv. I noen saker er det i tillegg beskrevet at det vil bli gjennomført undersøkelser ved samtale med andre involverte elever. I elevsakene er det beskrivelser av det som eleven selv skal ha sagt. Samtalene er som oftest udaterte og kort referert, og det går ikke alltid fram hvem som har snakket med eleven eller hva eleven ble spurt om. Det er lite eller ingen informasjon om resultatet av eventuelle samtaler med andre elever.

Dokumentere hvordan undersøke

På spørsmål om de ansatte dokumenterer hvordan de undersøker saker ved mistanke om at en elev ikke har et trygt og godt skolemiljø, svarer noen av de ansatte ja i RefLex. Noen svarer at det kommer fram av aktivitetsplanen. Rektor forklarer at det ikke er en enhetlig rutine og praksis på skolen, og at mange ansatte benytter logg for å dokumentere arbeidet med å undersøke. Hun utdyper at det er noen ansatte som bruker en mal for observasjon og kartlegging, og har vist til eksempler på slike maler. Et flertall av de ansatte svarer nei, og noen begrunner dette med at noen lærere skriver logg, men at dette er individuelt for hver lærer. Andre svarer at alle saker blir drøftet muntlig i team og med nærmeste leder, og at det er et inntrykk av at det er sosiallærer og helsesykepleier som dokumenterer og som har denne dokumentasjonen hos seg.

Dokumentasjon viser at det i alle elevsakene er beskrivelser fra samtaler med elev og/eller foresatte om situasjonen. Utover dette har vi mottatt bare ett eksempel på logg og ett eksempel på elevsamtale, men ingen dokumentasjon som for eksempel viser bruk av malene som rektor refererer til.

Statsforvalterens vurderinger

På spørsmål om involverte elever får uttale seg, svarer nesten alle de ansatte ja.

Dokumentasjonen i elevsakene underbygger at man snakker med eleven, men det er bare ett referat fra elevsamtale i en av elevsakene. Det er ikke dokumentert at det finnes referater fra samtaler med andre elever.

Skolens fremgangsmåte for undersøkelser må sikre at alle saker blir tilstrekkelig undersøkt. Rektor skriver at skolens rutine ikke er kjent for alle, og praksis er ulik. Svarene i RefLex bekrefter at ikke alle ansatte vet hva som er skolens fremgangsmåte. Den innsendte dokumentasjonen viser at undersøkelsene blir gjort på forskjellige måter.

Skolen må sørge for at det innhentes nok informasjon til å avdekke hva som har skjedd, og om én eller flere elever opplever at skolemiljøet ikke er trygt og godt. Undersøkelsene må få frem hva som ligger bak elevens opplevelse. Svarene i RefLex viser at de ansatte på skolen igangsetter undersøkelser raskt, men de ansatte har i liten grad beskrevet hvordan de undersøker, bortsett fra at det blir gjennomført samtaler. Basert på dokumentasjonen i elevsakene vurderer Statsforvalteren at metodene som skolen bruker ikke er tilstrekkelige, for eksempel når det gjelder å få fram bakenforliggende årsaker til at eleven ikke opplever skolemiljøet som trygt og godt. Det er bare ett eksempel på referat fra elevsamtale i den dokumentasjonen som vi har fått tilsendt. I de andre sakene går det ikke alltid fram hvem som har snakket med barna eller hva de er spurt om. Videre kan ikke Statsforvalteren se at skolen har brukt metoder for å kartlegge faktorer i skolemiljøet som kan bidra til utrygghet, som for eksempel sosiogram eller ikke anonyme spørreundersøkelser.

Skolen må dokumentere hvordan skolemiljøet til eleven er undersøkt. Rektor svarer i RefLex at skolen ikke har en enhetlig rutine og praksis for hvordan undersøkelser blir dokumentert. I svarene til de ansatte blir det opplyst om at det er individuelle måter å gjøre dette på, og noen nevner at det blir skrevet logg. I dokumentasjonen i samtlige elevsaker er det beskrevet at det har vært gjennomført samtaler med elev og/eller foreldrene, men det er bare ett referat fra en elevsamtale, og ingen logg eller annen dokumentasjon som viser hvordan undersøkelser er dokumentert. Statsforvalteren mener at skolen må dokumentere hvordan skolemiljøet er undersøkt, på en bedre måte.

Statsforvalterens undersøkelser

Sikrer rektor at skolen undersøker saken snarest? (RefLex 1.22)

Et flertall av de ansatte svarer ja i RefLex på spørsmål om de alltid undersøker saken snarest. Flere utdyper ved å svare at det blir gjort så snart som mulig, og at de har fire dager på seg til å undersøke og sette inn tiltak. Noen av de ansatte svarer nei, og begrunner dette med at det er varierende om sakene blir undersøkt snarest. Videre kommer det fram at selv om en lærer som varsler kan undersøke så fort som mulig, så kan det ta noe tid før det blir satt inn tiltak.

Dokumentasjon viser at i «Mal for aktivitetsplan» står det at en sak skal være ferdig undersøkt innen fire dager. I de aller fleste elevsakene står det en dato for når undersøkelsen er ferdig.

Statsforvalterens vurderinger

Etter at rektor har fått varsel eller melding om at en elev ikke har det trygt og godt, viser innsendt dokumentasjon og svarene i RefLex at skolen undersøker elevenes skolemiljø så raskt som mulig.

Statsforvalterens konklusjon

Skolen undersøker saken snarest etter at rektor har fått varsel, og eleven som ikke opplever skolemiljøet som trygt og godt får uttale seg.

Rektor har imidlertid ikke bestemt en fremgangsmåte som sikrer at skolen undersøker sakene tilstrekkelig grundig. Videre får ikke undersøkelsene frem fakta om situasjonen, bakgrunnen for elevens opplevelse og hva i elevens omgivelser som påvirker hvordan eleven opplever skolemiljøet.

Lovkravet er ikke oppfylt.

2.5 Rettslig krav 5: Plikten til å sette inn egnede tiltak (RefLex 1.25 – 1.28)

Plikten til å sette inn tiltak gjelder uavhengig av årsaken til at eleven ikke opplever skolemiljøet som trygt og godt. Skolen skal velge tiltak ut fra faglige vurderinger av hva som er egnede tiltak. Vurderingene skal basere seg på kunnskap, prinsipper og verdier som er utviklet og anerkjent av kompetente fagmiljøer. Skolen må tilpasse tiltakene til saken og elevens helhetlige behov.

Skolen må ta stilling til hva som er elevens beste i saken. Dette gjelder også for andre elever som er involvert i saken eller blir direkte påvirket av tiltakene. Momenter i vurderingen kan være elevens syn på hva som bør være innholdet i aktivitetsplanen, elevens identitet og karaktertrekk og egenskaper, familiemiljø og nære relasjoner, beskyttelse, omsorg og sikkerhet, sårbarhet eller sårbare situasjoner, elevens rett til liv og utvikling, elevens fysiske og psykiske helse og elevens rett til utdanning. Det skal sterke hensyn til for at skolen kan sette elevens beste til side. Skolen må ta stilling til hvor stor vekt elevens beste skal ha.

Samlet sett skal skolen gjennomføre de tiltakene som med rimelighet kan forventes av den i den enkelte saken. Rektor skal sikre at dette blir gjort.

Statsforvalterens undersøkelser

Sikrer rektor at skolen setter inn egnede tiltak dersom en elevs rett til et trygt og godt skolemiljø ikke er oppfylt? (RefLex 1.26 – 1.28)

Setter alltid inn tiltak der en elev ikke har et trygt og godt skolemiljø

Samtlige av skolens ansatte svarer ja på spørsmålet i RefLex om skolen alltid setter inn tiltak der en elev ikke har et trygt og godt skolemiljø.

Dokumentasjonen viser at i alle elevsakene er det laget tiltak.

Tiltakene er tilpasset saken i type og omfang, og basert på elevens helhetlige behov og elevens beste
På spørsmål om tiltakene er tilpasset saken i type og omfang, og basert på elevenes helhetlige behov og elevenes beste, svarer alle ja i RefLex. Noen svarer at det blir gjort i samarbeid med sosiallærer, og så godt det lar seg gjøre. Andre svarer at noen ganger strekker ikke ressursene til, og at det kan føre til at tiltakene ikke blir gjennomført i tilstrekkelig grad.

I elevsakene som Statsforvalteren har mottatt er tiltakene i de enkelte sakene stort sett både individrettede og rettet mot andre elever eller mot klassen. Beskrivelsene av tiltakene er i all hovedsak generelle, og i liten grad detaljerte. I to av sakene er tiltakene identiske. Det går ikke tydelig fram om det er gjort en vurdering av den enkelte elevs helhetlige behov og elevens beste i utformingen av tiltakene. I dokumentet «Tiltaksbank skolefravær» er det eksempler på tiltak i saker som gjelder bekymringsfullt og/eller alvorlig skolefravær.

Statsforvalterens vurderinger

Når en elev ikke opplever skolemiljøet som trygt og godt, plikter skolen å sette inn tiltak, uavhengig av årsaken til at eleven ikke opplever skolemiljøet som trygt og godt. De ansattes svar i RefLex viser at skolen iverksetter tiltak når en elev ikke opplever skolemiljøet som trygt og godt. Dokumentasjonen i elevsakene viser det samme.

Skolen skal velge tiltak ut fra faglige vurderinger av hva som er egnede tiltak. I sine svar i RefLex gir rektor og de andre ansatte lite informasjon om de tiltakene som skolen iverksetter, bygger på kunnskap om skolemiljø fra anerkjente og kompetente fagmiljøer. Tiltakene i aktivitetsplanene er i de fleste elevsakene lite konkret beskrevet. Det er derfor vår vurdering at skolen ikke har sannsynliggjort at tiltakene bygger på denne kunnskapen.

Rektor skal sikre at skolen setter inn de tiltak som med rimelighet kan forventes i den enkelte sak. I dette ligger at rektor må ha en bestemt fremgangsmåte som sikrer at skolen setter inn egnede tiltak i alle saker. Rektor må i tillegg følge opp at de som jobber på skolen bruker fremgangsmåten i praksis. Det går ikke fram hvor tiltakene er hentet fra, eller hvilke fagmiljøer de bygger på, verken av svarene i RefLex, eller i informasjonen i aktivitetsplanene i de enkelte elevsakene som Statsforvalteren har mottatt. Det kan derfor se ut til at tiltak som iverksettes, ikke er bygget på en fast fremgangsmåte som rektor har bestemt. Et eksempel på en slik fremgangsmåte kan være at de ansatte i samarbeid med rektor henter tilpassede tiltak om skolemiljø fra en felles kunnskaps- og tiltaksbase, og som kan inneholde forslag til tiltak som kompetente fagmiljøer anerkjenner. Statsforvalteren vurderer derfor at skolen ikke i tilstrekkelig grad har en praksis som sikrer at tiltakene som velges er egnede. Vi viser også til vår vurdering under Rettslig krav 6, der vi har vurdert om aktivitetsplanene viser til hvilket problem som skal løses.

Statsforvalterens undersøkelser

Sikrer rektor at berørte elever får uttale seg om hva som skal være innholdet i aktivitetsplanen? (RefLex 1.25)

På spørsmål om eleven alltid får uttale seg om innholdet i aktivitetsplanen svarer både rektor og flere av de ansatte ja i RefLex. Noen av de ansatte har begrunnet dette ved å svare at eleven får uttale seg om tiltak og innhold når sosiallærer har samtaler med eleven, og viser til «Mal for aktivitetsplan». Noen av de ansatte har svart nei. De utdyper dette ved å svare at skolen alltid ber om innspill i samtaler med elever, men som regel får eleven bare informasjon om planen.

Elevdokumentasjonen som Statsforvalteren har mottatt gir ingen opplysninger om elevene har fått mulighet til å uttale seg om innholdet i aktivitetsplanen.

Statsforvalterens vurderinger

Statsforvalteren ser ut ifra dokumentasjonen i elevsakene at skolen snakker med elever som ikke opplever skolemiljøet som trygt og godt. Det ser imidlertid ut til at innholdet i samtalen handler om hva som gjør at eleven opplever at skolemiljøet ikke er trygt og godt, og ikke hva eleven mener om tiltakene i aktivitetsplanen.

Oppl. § 9 A-4 femte ledd slår fast at skolen skal sørge for at involverte elever blir hørt, og at elevens beste skal være et grunnleggende hensyn i skolens arbeid. Barn som er i stand til å danne seg sine egne synspunkter, skal gis særlig anledning til å bli hørt i enhver avgjørelse som angår barnet, jf. Barnekonvensjonen art. 12. Barnet må alltid få muligheten til å uttale seg om hva som skal være innholdet i aktivitetsplanen, og skolen må sørge for at det legges til rette for at eleven får anledning til å uttale seg. Elevene må gis anledning til å uttale seg om innholdet i aktivitetsplanen, noe som bl.a. innebærer at barnet må orienteres om innholdet i den og hensikten bak. Statsforvalteren vurderer at det ikke er sannsynliggjort at skolen tilrettelegger for at elevene skal få anledning til å uttale seg om innholdet i aktivitetsplanene. Det må innføres tydelige rutiner som sikrer elevenes medvirkning, og skolen må bli bedre på å dokumentere dette.

Statsforvalteren kan verken se av dokumentasjonen i RefLex eller i elevsakene, at skolen i tilstrekkelig grad dokumenterer at den vurderer barnets beste når det skal iverksettes tiltak i en sak. Dette kan medføre at skolen ikke alltid får ivaretatt elevenes helhetlige behov.

Statsforvalterens konklusjon

Skolen setter inn tiltak når en elev ikke opplever skolemiljøet som trygt og godt.

Skolen har imidlertid ikke sannsynliggjort at den alltid setter inn egnede tiltak. Skolen har ikke sannsynliggjort at tiltakene bygger på kunnskap fra anerkjente og kompetente fagmiljø. Skolen sikrer ikke at eleven får uttale seg om hva som skal være innholdet i aktivitetsplanen, og skolen dokumenterer ikke at den tar stilling til elevens beste i saken.

Lovkravet er ikke oppfylt.

3 Plikten til å gjennomføre, evaluere og tilpasse tiltak

Aktivitetsplikten står i opplæringsloven § 9 A-4.

Rektor har ansvar for at skolen jobber kontinuerlig og systematisk for å fremme helsen, miljøet og tryggheten til elevene, slik at plikten til å gjennomføre, evaluere og tilpasse tiltak blir oppfylt, jf. opplæringsloven § 9 A-3. Aktivitetsplikten skal tolkes utvidende til også å gjelde en plikt til å evaluere og tilpasse tiltakene.

3.1 Rettslig krav 6: Plikten til å utarbeide en skriftlig plan (RefLex 3.2 og 3.3)

Skolen skal lage en skriftlig plan som skal angi hvilken elev planen gjelder, hvilket problem tiltakene skal løse, hvilke tiltak skolen har planlagt, når skolen skal gjennomføre tiltakene, hvem som er ansvarlig for gjennomføringen av tiltakene, og når skolen skal evaluere tiltakene.

Eleven og foreldrene til eleven som saken gjelder, har rett til å få de delene av planen som omhandler eleven. Hvis eleven er over 18 år, har ikke foreldrene rett til å få planen.

Statsforvalterens undersøkelser

Lager skolen en skriftlig plan i tråd med kravene i § 9 A-4 sjette ledd når skolen skal sette inn tiltak i en sak? (RefLex 3.2)

Rektor og de ansatte er samstemte når de svarer ja på spørsmål i RefLex om skolen lager en skriftlig aktivitetsplan som beskriver hvilket problem tiltakene skal løse, hvilke tiltak de har planlagt, når de skal gjennomføre tiltakene, hvem som er ansvarlig for gjennomføringen av tiltakene og når de skal evaluere tiltakene. Svarene er utdypet med at de alltid lager en aktivitetsplan etter varsling og undersøkelse, og at planen inneholder alle punktene det blir spurt om.

Som dokumentasjon vises det til eksempel for aktivitetsplan. Planen inneholder felt for hva undersøkelsen viste, beskrivelse av tiltak, tidsfrist for gjennomføring, ansvarlig, og når tiltaket skal evalueres. Planen inneholder ikke et felt for beskrivelse av hvilket problem tiltakene skal løse. Seks av syv planer mangler angivelse av tid for gjennomføring av tiltak, mens alle planene unntatt en angir hvem som er ansvarlig for at tiltakene gjennomføres. I de fleste aktivitetsplanene er det angitt tid for evaluering av tiltak.

Statsforvalterens vurderinger

Det fremgår av Prop. 57 L (2016-2017) s. 33 at planen skal inneholde informasjon som er viktig for å vise hvordan skolen akter å håndtere problemet. Aktivitetsplanen som skolen skal utarbeide skal blant annet sørge for en forsvarlig og hensiktsmessig praksis som gir etterprøvbarehet, jf. rundskriv Skolemiljø Udir-3-2017.

Av dokumentasjonen ser vi at samme mal for aktivitetsplanen er brukt i elevsakene vi har fått tilsendt. Alle planene har en beskrivelse av situasjonen, men ingen planer gir en konkret problembeskrivelse. En klar problemformulering mener Statsforvalteren er en forutsetning for å vise hvilket problem skolen skal håndtere. Det er Statsforvalterens vurdering at en klar

formulering av problemet gjør det vanskelig å sette inn egnede tiltak. Vi viser også til vår vurdering under Rettslig krav 5, der vi har vurdert om skolen har satt inn egnede tiltak.

Nær halvparten av planene mangler opplysninger om når tiltakene skal gjennomføres. For at planen skal vise hvordan skolen akter å håndtere problemet, er opplysning om når tiltak skal gjennomføres vesentlig informasjon. Det er Statsforvalterens vurdering at skolen ikke innfrir deler av kravet til hva en aktivitetsplan skal inneholde.

Statsforvalterens undersøkelser

Får eleven og foreldrene som saken gjelder, aktivitetsplanen fra skolen hvis de ber om den? (RefLex 3.3)

Både rektor og ansatte svarer ja i RefLex på spørsmål om eleven og foreldrene som saken gjelder får den delen av planen som omhandler dem, dersom de ber om det. Videre svarer de at foresatte får planen utdelt i møte eller tilsendt i Websak.

Det går ikke fram av dokumentasjonen at planen blir delt ut eller sendt til foresatte dersom de ber om den.

Statsforvalterens vurderinger

Elevens rett til å bli hørt skal være et grunnleggende hensyn i alle skolens vurderinger og handlinger for å oppfylle aktivitetsplikten, jf. rundskriv Skolemiljø Udir-3-2017. Dette innebærer blant annet at skolen skal utføre aktivitetene i aktivitetsplikten etter samråd med eleven i saken. Eleven som opplever et skolemiljø som ikke er trygt og godt, har derfor rett til å se den delen av planen som handler om ham eller henne.

Statsforvalteren har ikke mottatt dokumentasjon i noen form, som for eksempel meldinger, kvitteringer i Websak, eller referat fra evalueringsmøter. På bakgrunn av manglende dokumentasjon er det Statsforvalterens vurdering at skolen ikke har sannsynliggjort at skolen har etablert en praksis der eleven og foreldrene som saken gjelder får den delen av planen som omhandler dem, dersom de ber om det.

Statsforvalterens konklusjon

Skolen lager ikke en skriftlig plan i tråd med kravene i § 9 A-4 sjette ledd når skolen skal sette inn tiltak i en sak som dekker minimumskravene i loven, fordi ingen av sakene viser klart hvilket problem som skal løses, og fordi det i nær halvparten av alle sakene ikke er angitt når tiltakene skal gjennomføres. Det er ikke dokumentert at skolen har etablert en praksis der eleven og foreldrene som saken gjelder, får aktivitetsplanen fra skolen når de ber om den.

Lovkravet er ikke oppfylt.

3.2 Rettslig krav 7: Plikten til å gjennomføre, evaluere og tilpasse tiltakene (RefLex 3.4 – 3.9)

Skolen må gjennomføre alle tiltakene som følger av planen. Videre må skolen dokumentere at den gjennomfører tiltak i tråd med planen.

For å kunne evaluere tiltakene, må skolen skaffe seg tilstrekkelig informasjon om hvordan tiltakene har virket. Eleven som tiltakene gjelder, har rett til å uttale seg. Skolen skal tilrettelegge og ufarliggjøre samtalen. Eleven kan ha med seg foreldrene eller andre som støtte, eller få dem til å uttale seg på sine vegne.

Skolen må vurdere hvordan tiltakene har virket. Skolen må endre tiltakene eller sette inn nye tiltak, dersom eleven fortsatt opplever å ikke ha et trygt og godt skolemiljø. Evalueringen kan også føre til at skolen forlenger tiltak som virker. Skolen skal fortsette med å sette inn tiltak, så lenge eleven ikke opplever at skolemiljøet er trygt og godt, og det finnes egnede tiltak som skolen kan sette inn.

Skolen skal informere elever og foreldre om at de kan melde saken sin til statsforvalteren dersom de mener at skolen ikke oppfyller aktivitetsplikten, jf. forvaltningsloven § 11 og opplæringsloven § 9 A-9 første ledd.

Statsforvalterens undersøkelser

Følger rektor opp at skolen gjennomfører tiltakene? (RefLex 3.4 og 3.5)

Gjennomfører alltid tiltakene i aktivitetsplanen slik de er beskrevet, både i innhold og tid

Rektor og et flertall av de ansatte svarer ja i RefLex på spørsmål om tiltakene i aktivitetsplanen alltid blir gjennomført slik de er beskrevet, både i innhold og tid. Noen begrunner sitt svar med å vise til at tiltak styres av skolens rammer og ressurser og kan noen ganger forsvinne. Andre utdyper ved å svare at de tror tiltakene blir gjennomført og at dersom tiltakene avviker, tas det opp i møte med foresatte når planen evalueres. Det er også noen som svarer at de er helt sikre på at tiltakene gjennomføres slik de står i planen.

Som dokumentasjon er det lastet opp mal for en aktivitetsplan som blir brukt ved en annen skole, og som rektor sier at hun ønsker at skolen tar i bruk.

Dokumenterer at tiltak blir gjennomført i tråd med aktivitetsplanen

På spørsmål i RefLex om skolen dokumenterer at tiltakene gjennomføres i tråd med aktivitetsplanen, svarer rektor og noen av de ansatte ja, mens andre ansatte svarer nei. Det blir svart at dokumentasjonen og oppfølging av tiltak skrives inn i aktivitetsplanen, at dokumentasjon blir loggført av sosiallærer, og at det dokumenteres via e-post eller i møtereferater. Blant de ansatte som svarer at skolen ikke dokumenterer at tiltak blir gjennomført slik de står i planen, blir det svart at det er ingen faste rutiner for hvem som dokumenterer hva og at det er opp til hver enkelt. Noen er usikre på i hvilken grad de dokumenterer at tiltak er gjennomført, utover at det står i aktivitetsplanen.

Skolen har ikke lastet opp eller sendt inn dokumentasjon for eksempel i form av logg eller møtereferater til dette punktet. Statsforvalteren kan ikke se av elevsakene vi har mottatt at gjennomføring av tiltak er dokumentert i aktivitetsplanene.

Statsforvalterens vurderinger

De ansattes utdyping av svarene i RefLex viser at skolen ikke har en felles praksis når det gjelder gjennomføring av tiltak slik de står i aktivitetsplanen eller hvordan gjennomføringen av tiltakene dokumenteres. Ansatte viser til logg, e-poster og møtereferater der gjennomføring av tiltak skal være dokumentert, men Statsforvalteren har ikke mottatt eksempler på slik dokumentasjon. Ved en gjennomgang av aktivitetsplanene finner vi at i litt under halvparten av aktivitetsplanene mangler evaluering, selv om de fleste av disse planene har avsatt dato for evaluering. I de resterende aktivitetsplanene kan ikke Statsforvalteren se at det er dokumentert at tiltakene er gjennomført slik de står i planen, da evalueringen i alle aktivitetsplanene består av en generell vurdering av situasjonen.

Statsforvalterens undersøkelser

Sikrer rektor at skolen innhenter tilstrekkelig informasjon om hvordan tiltakene har virket, inkludert elevens syn på hvordan tiltakene har virket, og hvilke endringer eleven ønsker? (RefLex 3.6 og 3.7)

Alltid spørre eleven om hvordan tiltakene har virket, og hvilke endringer eleven ønsker

I RefLex svarer rektor og de ansatte ja på om eleven alltid blir spurt om hvordan tiltakene har virket, og hvilke endringer eleven ønsker. Det blir svart at man alltid snakker med eleven når aktivitetsplanen skal evalueres, og at man mener at de fleste gjør dette siden det er en naturlig del av oppfølgingen i slike saker. Noen viser til at eleven blir hørt i elevsamtaler og jevnlig samtaler med foreldrene, og at elevens subjektive opplevelse alltid er det viktigste, og avgjørende, for om aktivitetsplanen skal avsluttes eller videreføres.

I litt over halvparten av elevsakene vi har mottatt går det frem av aktivitetsplanen at eleven gir en generell tilbakemelding på hvordan han eller hun opplever skolemiljøet når aktivitetsplanen skal evalueres. De resterende aktivitetsplanene mangler evaluering. Det er ikke lagt ved annen dokumentasjon som viser at eleven har fått uttale seg om hvordan tiltakene har virket.

Alltid innhente nødvendig informasjon om hvordan tiltakene har virket

På spørsmål i RefLex om skolen alltid innhenter nødvendig informasjon om hvordan tiltakene har virket, svarer alle ja. Svarene utdypes med at tiltakene evalueres med elev og foresatte på møter om saken, og i elevsamtaler og utviklingssamtaler. Skolen observerer selv hvordan tiltakene har virket og innhenter informasjon fra alle voksne skoleansatte som jobber med eleven. Både foresatte og eleven selv får uttale seg om opplevelsen av tiltakenes effekt, og det er ut ifra disse uttalelsene skolen evaluerer om aktivitetsplanen skal videreføres eller avsluttes.

I en av elevsakene er virkningen av ett av fem tiltak evaluert. I resten av aktivitetsplanen, og i seks andre aktivitetsplaner, er det gitt en generell evaluering av situasjonen. I de resterende aktivitetsplanene er ikke tiltakene evaluert.

Statsforvalterens vurderinger

Statsforvalteren finner at svarene i RefLex og det skolen kan vise frem av dokumentasjon samsvarer i liten grad. Det er kun litt over halvparten av elevsakene som viser at eleven har uttalt

seg om hvordan han eller hun opplever skolemiljøet sitt når tiltakene i aktivitetsplanen skal evalueres. I disse sakene kan vi ikke se at eleven blir spurt om hvordan tiltakene har virket og om det er noen endringer eleven ønsker.

Statsforvalteren finner at det også er lite samsvar mellom svarene i RefLex og dokumentasjon når det gjelder om skolen alltid innhenter nødvendig informasjon om hvordan tiltakene har virket. I svarene blir det vist til elevsamtaler, utviklingssamtaler og møter om saken der informasjon om hvordan tiltak har virket blir innhentet. Skolen har ikke lagt ved noen referater fra møter eller samtaler som dokumentasjon.

Statsforvalterens undersøkelser

Sørger rektor for at skolen tilpasser tiltakene basert på informasjonen om hvordan tiltakene har virket og elevens syn? (RefLex 3.8)

Rektor og de ansatte svarer alle ja i RefLex på om tiltakene alltid blir tilpasset. Tiltak blir tilpasset den enkelte elev og utarbeidet og justert etter behov, og noen gjør dette i samarbeid med sosiallærer.

I bare to av elevsakene vi har mottatt går det frem av aktivitetsplanene at tiltak fortsetter fordi de har hatt effekt. I to andre elevsaker viser evaluering av aktivitetsplanen at alle tiltakene fortsetter, og i en annen av elevsakene fortsetter ett tiltak etter aktivitetsplanen er avsluttet. I de tre sistnevnte elevsakene har skolen ikke evaluert virkningen av tiltakene som fortsetter.

Statsforvalterens vurderinger

Statsforvalteren kan ikke se ut ifra dokumentasjonen vi har mottatt at tiltakene alltid blir tilpasset basert på informasjon om hvordan de har virket, og elevens syn. I de to sakene der virkningen av tiltak er nevnt, er dette beskrevet som at tiltakene har hatt effekt og at tiltaket opplevdes godt for eleven. I to andre elevsaker ser vi at tiltakene fortsetter, uten at dette begrunnes med en evaluering.

Statsforvalterens undersøkelser

Informerer skolen elever og foreldre om at de kan melde saken sin til statsforvalteren dersom de mener at skolen ikke oppfyller aktivitetsplikten? (RefLex 3.9)

I RefLex svarer rektor og halvparten av de ansatte at skolen informerer elever og foreldre om at de kan melde saken sin til statsforvalteren dersom de mener at skolen ikke oppfyller aktivitetsplikten. Informasjon blir gitt til foresatte på foreldremøtene ved skolestart. Noen tror at det er ledelsen som informerer om dette, mens andre svarer at foresatte og eleven får denne informasjonen når de kommer for å lage en aktivitetsplan. Den andre halvparten av de ansatte svarer nei på spørsmålet og begrunner dette med at det er et fåtall som gjør dette, og at de ikke kjenner til rutine for hvordan informasjon om dette gis. De tror at ledelsen gjør dette, da det som regel er de som har kontakten med foresatte og eleven.

Som dokumentasjon viser skolen til dokumentene «Foreldremøte skolestart i 1. klasse» og «Majorstuen Info Foresatt». Statsforvalteren kan ikke se at det foreligger opplysninger i disse

dokumentene om at de kan melde saken sin til statsforvalteren dersom de mener at skolen ikke oppfyller aktivitetsplikten. Det er heller ikke informasjon om dette i noen av elevsakene vi har mottatt.

Statsforvalterens vurderinger

Det fremgår av rundskriv Skolemiljø Udir-3-2017 at skolen har plikt til å informere elever og foreldre om muligheten til å melde saken til statsforvalteren jf. oppl. § 9 A-9. Rundskrivet nevner foreldremøter, i klassen, på skolens nettsted gjennom læringsplattformer, eller e-post som eksempler på hvordan informasjonen kan gis.

Ved et besøk på skolens nettsted finner Statsforvalteren at skolen har informasjon om retten til et trygt og godt skolemiljø: <https://majorstuen.osloskolen.no/for-elever-ogforesatte/skolemiljoe/rett-til-trygt-og-godt-skolemiljo/>. Det blir opplyst om retten til å melde saken sin til statsforvalteren dersom elev eller foresatt er misfornøyd med skolens behandling av saken etter at rektor har kjent til saken i minst en uke. Informasjonen viser til at Barneombudet har en egen mal/skjema der du kan fylle inn din klage. Ved å følge lenken skolen har lagt ut, kommer man til Barneombudets nettside, men skjemaet som skolen viser til finnes ikke. Statsforvalteren vil gjøre skolen oppmerksom på at det ikke stilles formkrav til hvordan elev eller foresatt kan melde sak. Melding kan skje både muntlig og skriftlig så lenge det går klart fram hvilken elev og på hvilken skole saken gjelder. Dersom skolen likevel ønsker å vise til et skjema, anbefaler Statsforvalteren at skolen erstatter lenken til Barneombudet, med en lenke til Statsforvalterens nettside (<https://www.statsforvalteren.no/oslo-og-viken/barnehage-og-opplaring/en-trygg-skoledag-uten-mobbing/>).

Skolen gir også informasjon om læringsmiljø (<https://majorstuen.osloskolen.no/for-elever-ogforesatte/skolemiljoe/skolemiljo/>). Vi finner at innholdet har informasjonen fra tidligere regelverk om skolemiljø (før 01.08.2017), da skolen skriver at den fatter enkeltvedtak dersom foresatte eller elev melder bekymring for skolemiljøet.

Av dokumentasjonen som vi har mottatt og funnet fram til selv, er det kun på skolens nettsted vi finner informasjon om hvordan en elev eller de foresatte kan melde sak om skolemiljø til statsforvalteren. Det fremgår av rundskriv Skolemiljø Udir-3-2017 og av Prop. 57 L (2016-2017) s. 62, at skolen kan vise til nettsted som informerer om hvordan man melder sak til statsforvalteren, men at en nettside ikke kan erstatte skolens informasjonsplikt. Det fremgår også av rundskrivet at informasjonen forutsettes gitt i en egnet form, og den skal være tilgjengelig og forståelig. Skolemiljø, eller hvordan man melder sak om skolemiljø til statsforvalteren, er ikke synlig på skolens forside på nett. Det er først når man klikker på lenken «For elever og foresatte», at informasjon om rett til et trygt og godt skolemiljø blir synlig. Det er Statsforvalterens vurdering at informasjon til elever og foresatte om hvordan melde sak om skolemiljø til statsforvalteren, er ikke opplyst godt nok og er ikke godt nok tilgjengelig.

Opplæringsloven § 9 A-4 syvende ledd pålegger skolen å dokumentere det arbeidet de gjør for å oppfylle aktivitetsplikten. Bortsett fra skriftlighet, er det ikke andre formkrav. Dokumentasjonen må være i et slikt format at skolen kan overlevere den til Statsforvalteren i en håndhevingssak

eller i et tilsyn. Det er Statsforvalterens vurdering at skolen ikke dokumenterer hva den gjør for å oppfylle aktivitetsplikten, på en måte som oppfyller dette kravet.

Statsforvalterens konklusjon

Rektor følger ikke opp at skolen gjennomfører tiltakene i tråd med aktivitetsplanen, og skolen dokumenterer ikke at tiltak blir gjennomført i tråd med planen. Rektor har ikke bestemt en fremgangsmåte som sikrer at skolen alltid innhenter tilstrekkelig informasjon om hvordan tiltakene har virket, inkludert elevens syn på hvordan tiltakene har virket, og hvilke endringer eleven ønsker. Rektor sørger ikke for at skolen tilpasser tiltakene basert på informasjonen om hvordan de har virket. Skolen informerer ikke elever og foreldre om at de kan melde saken sin til statsforvalteren dersom de mener at skolen ikke oppfyller aktivitetsplikten.

Lovkravet er ikke oppfylt.

4 Statsforvalterens reaksjoner

4.1 Pålegg om retting

I kapitlene ovenfor har vi konstatert at kommunen ikke oppfyller regelverket på alle områder. Vi pålegger kommunen å rette opp følgende, jf. kommuneloven § 30-4:

Plikten til å følge med og gripe inn, varsle, undersøke og sette inn tiltak ved mistanke eller kjennskap til at en elev ikke har et trygt og godt skolemiljø.

Kommunen må sørge for at skolen oppfyller plikten til å følge med og gripe inn, varsle, undersøke og sette inn tiltak for å sikre at elever har et trygt og godt skolemiljø, jf. opplæringsloven §§ 9 A-2, 9 A-3 og 9 A-4. Oslo kommune må i den forbindelse se til at skolen:

- Sørger for at ansatte har kompetanse til å gjenkjenne tegn på at en elev ikke har et trygt og godt skolemiljø.
- Sikrer at alle ansatte følger med på om den enkelte eleven har et trygt og godt skolemiljø.
- Sikrer at alle ansatte er kjent med hvilke forhold rundt eleven som kan gjøre eleven særskilt sårbar, og at alle ansatte følger spesielt godt med på de særskilt sårbare elevene.
- Dokumenterer hva den gjør for å følge med.
- Sørger for at ansatte har kompetanse til å gripe inn mot krenkelser som for eksempel utestenging, isolering, baksnakking, mobbing, vold, diskriminering og trakassering.
- Sørger for at alle som jobber på skolen griper inn mot krenkelser dersom det er mulig.
- Dokumenterer hvordan den griper inn i sakene.
- Gir eleven beskjed om at rektor vil bli varslet om saken, med mindre dette hindrer at det kan varsles raskt nok.
- Dokumenterer hva den gjør for å oppfylle plikten til å varsle rektor i sakene på en måte som ivaretar informasjonssikkerheten til eleven.
- Avklarer hvilke saker som de ansatte skal varsle om straks og hvor raskt de skal varsle om andre saker.

- Sørger for at alle ansatte varsler rektor så raskt som saken tilsier det.
- Bestemmer en fremgangsmåte som sikrer at skolen undersøker sakene tilstrekkelig grundig, herunder alltid få fram fakta om situasjonen, bakgrunnen for elevens opplevelse og hva i elevens omgivelser som påvirker hvordan eleven opplever skolemiljøet.
- Følger opp at de ansatte bruker fremgangsmåten for hvordan saker skal undersøkes.
- Dokumenterer hva den gjør for å undersøke sakene.
- Sikrer at det settes inn egnede tiltak dersom en elevs rett til et trygt og godt skolemiljø ikke er oppfylt.
- Sikrer at eleven får uttale seg om hva som skal være innholdet i aktivitetsplanen.
- Dokumenterer at den tar stilling til elevens beste i sakene.

Plikten til å gjennomføre, evaluere og tilpasse tiltak.

Kommunen må sørge for at skolen oppfyller plikten til å gjennomføre, evaluere og tilpasse tiltak for å sikre at elever har et trygt og godt skolemiljø, jf. opplæringsloven §§ 9 A-3, 9 A-4 og 9 A-9 og forvaltningsloven § 11. Oslo kommune må i den forbindelse se til at skolen:

- Lager en skriftlig plan (aktivitetsplan) i tråd med kravene i § 9 A-4 sjettede ledd når det gjelder hvilket problem som skal løses og når tiltaket skal gjennomføres.
- Etablerer en praksis der eleven og foreldrene som saken gjelder, får aktivitetsplanen fra skolen når de ber om den.
- Følger opp at tiltak blir gjennomført slik som beskrevet i aktivitetsplanen.
- Sørger for at skolen tilpasser tiltakene basert på informasjonen om hvordan de har virket.
- Dokumenterer at de gjennomfører tiltak i tråd med planen.
- Bestemmer en fremgangsmåte som sikrer at skolen alltid innhenter tilstrekkelig informasjon om hvordan tiltakene har virket, inkludert elevens syn på hvordan tiltakene har virket, og hvilke endringer eleven ønsker.
- Informerer elever og foreldre om at de kan melde saken sin til statsforvalteren dersom de mener at skolen ikke oppfyller aktivitetsplikten.

4.2 Oppfølging av påleggene

Kommunen skal iverksette tiltak for å rette brudd på regelverket umiddelbart. Når påleggene er rettet, skal kommunen erklære at retting er gjennomført og redegjøre for hvordan det har blitt rettet.

Frist for innsending er **31. mai 2021**. Vi vil ikke avslutte tilsynet før kommunen, gjennom erklæringen og redegjørelsen, har vist at påleggene er rettet.

Når vi avslutter tilsynet, vil vi utarbeide et informasjonsskriv for elever og foreldre som oppsummerer tilsynet og skolens tiltak.

5 Kommunen har rett til å klage

Tilsynsrapporten er et enkeltvedtak etter forvaltningsloven § 2 første ledd bokstav b. Kommunen kan klage på enkeltvedtaket.

Hvis kommunen klager, må det gjøres innen tre uker. Fristen gjelder fra beskjed om brevet har kommet frem til kommunen, jf. forvaltningsloven §§ 28 og 29. Kommunen sender klagen til oss. Vi har muligheten til å omgjøre vedtaket. Hvis vi ikke er enig med kommunen, sender vi klagen til Utdanningsdirektoratet som avgjør saken.

Kommunen kan be om at vi ikke setter i verk vedtaket før klagefristen er ute, eller klagen er endelig avgjort av Utdanningsdirektoratet, jf. forvaltningsloven § 42.

Kommunen er part i saken og har rett til innsyn i sakens dokumenter, jf. forvaltningsloven § 18.

Statsforvalteren i Oslo og Viken

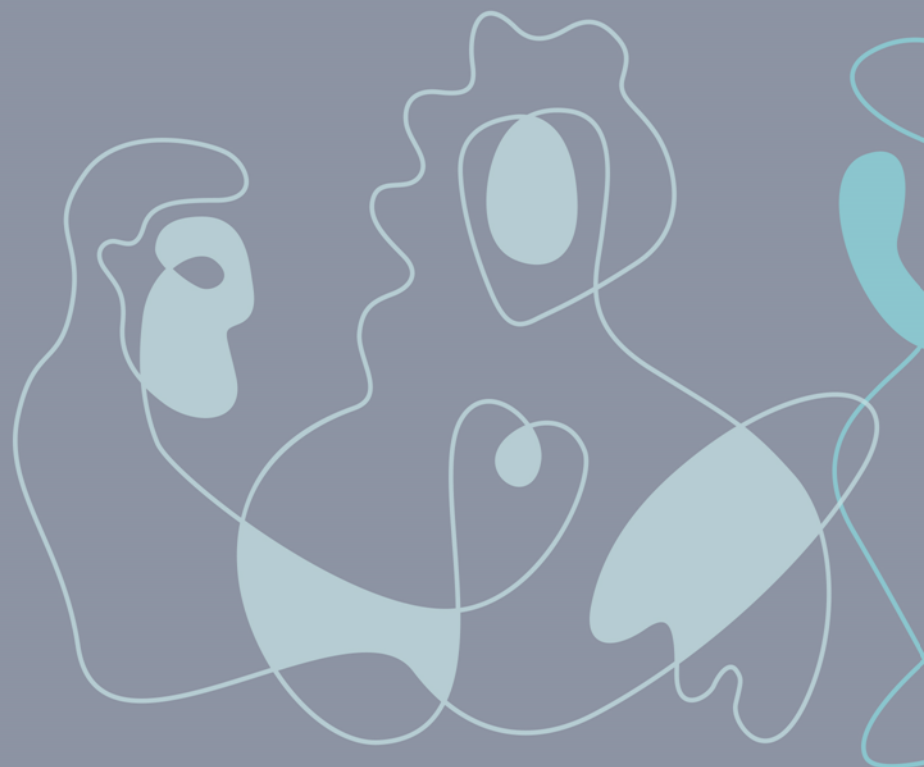
Oslo, 11. mars 2021

Morten Strand, seniorrådgiver (tilsynsleder)/Heidi Lindhagen, seniorrådgiver/Lene Helena Løberg-Klausen, rådgiver

STATSFORVALTEREN I OSLO OG VIKEN

Postboks 325, 1502 Moss | sfovpost@statsforvalteren.no | www.statsforvalteren.no/ov

6 Dokumenter

Følgende anonymiserte dokumenter ble innsendt via RefLex og er benyttet under utføringen av tilsynet:

- Eksempler på aktivitetsplaner
- Mal for aktivitetsplan
- «Skjerpet aktivitetsplikt dersom en som arbeider på skolen krenker en elev- Opplæringsloven § 9A-5» Oslo kommune, Utdanningsetaten (skjema)
- Foreldremøte skolestart 1. klasse august 2020 (ppt-presentasjon)
- Lokale planer for oppfølging av elever, Majorstuen skole (Hefte)
- Informasjon til elever og foresatte 2020-2021, Majorstuen skole (Hefte)
- «Observasjonsskjema», Majorstuen skole
- «Skjema for oppfølging av enkeltelev», Majorstuen skole
- «Er det ikke bare å skjerpe seg litt? - Elevenes psykososiale miljø: hva påvirker og hvordan», Kjerstin Owren, Mobbeombudet i Oslo, august 2020 (ppt-presentasjon)
- «Plikt til å varsle om alvorlige tilfeller – Opplæringsloven §9A-4» Oslo kommune, Utdanningsetaten (skjema)
- Rutine vedr. Elevenes rett til et godt skolemiljø (Hefte)
- Årshjul for forebyggende arbeid med elevenes psykososiale skolemiljø
- «Elevsak til sosialpedagogisk rådgiver» (Skjema)
- «Rutiner ved faglig og sosial bekymring for elev»
- «Rutiner ved fravær», april 2019
- «Inkluderende læringsmiljø», august 2017 (ppt-presentasjon)
- «Oppstart av skoleåret, samhold og tilhørighet», august 2018
- Tips til å undersøke miljøet – ikke-anonymt spørreskjema (skjermbilde)
- Relasjonskartlegging: Lærer/assistent- elev (skjermbilde)
- Ny opplæringslov 9A til ansatte, 2017 (ppt-presentasjon)
- «Forstå hvordan det er inni meg, når jeg er ute av meg!», Oslo Met, oktober 2019 (ppt-presentasjon)
- «Registrering av vold og trusselhendelser og skader mot ansatt», Oslo kommune, Utdanningsetaten (skjema)
- «Registrering av vold og trusselhendelser mot elev», Oslo kommune, Utdanningsetaten (skjema)
- Periodeplan sosial kompetanse, 7. klasse
- Stillingsbeskrivelse lærer
- Tiltak i forbindelse med bekymringsfullt og/eller alvorlig skolefravær- tiltaksbank

I tillegg er følgende nye dokumenter sendt inn i forbindelse med at kommunen har uttalt seg om foreløpig tilsynsrapport:

- Ettersendelse dokumenter tilsyn Statsforvalteren
- Aktivitetsplan 16
- LK20 blir virkelighet på Majorstuen (ppt-presentasjon)
- Handlingsplan trygt og godt skolemiljø 2018 Nordtvet skole (ppt-presentasjon)